

De kracht van verwachtingen

Linda van den Bergh

Even voorstellen

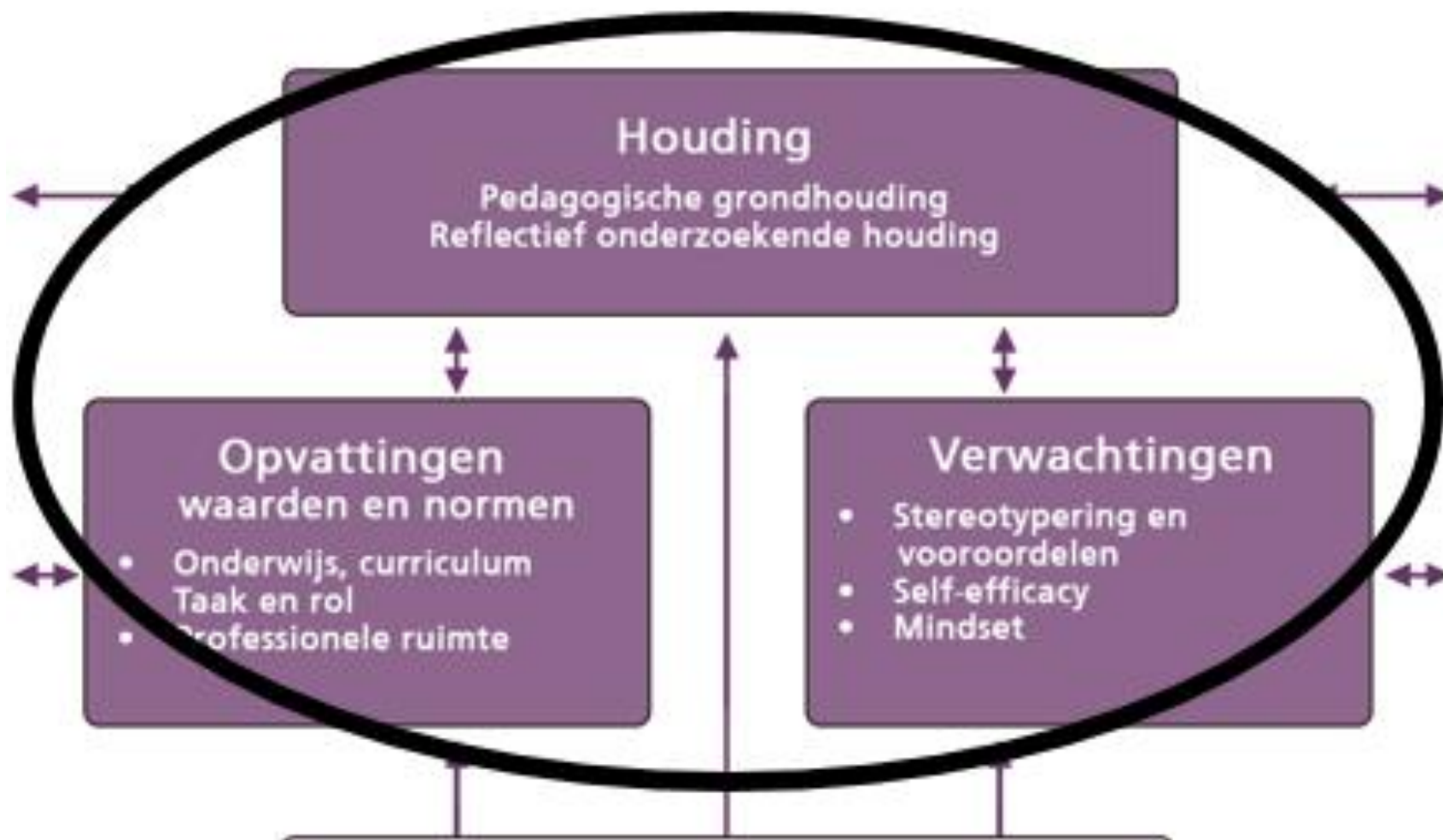
Waarderen van Diversiteit

Handelen in de onderwijspraktijk

1. Differentiatie	beredeneerd, proactief
2. Adaptieve instructie	reactief, ad hoc
3. Differentieel gedrag	impliciet, onbewust

Waarderen van Diversiteit

Differentiatiedilemma's

Ik vind dat (vrijwel) alle leerlingen in de klas dezelfde leerdoelen moeten behalen en dat de leeruitkomsten niet ver uit elkaar mogen gaan lopen.

Ik vind dat iedere leerling eigen leerdoelen moet hebben passend bij zijn/haar potentie en leerprestaties. Verschillen tussen leeruitkomsten mogen best ver uit elkaar (blijven) liggen.

Differentiatiedilemma's

Ik vind dat alle leerlingen, ongeacht de ondersteuning die ze van huis uit krijgen, evenveel begeleiding en ondersteuning moeten krijgen op school.

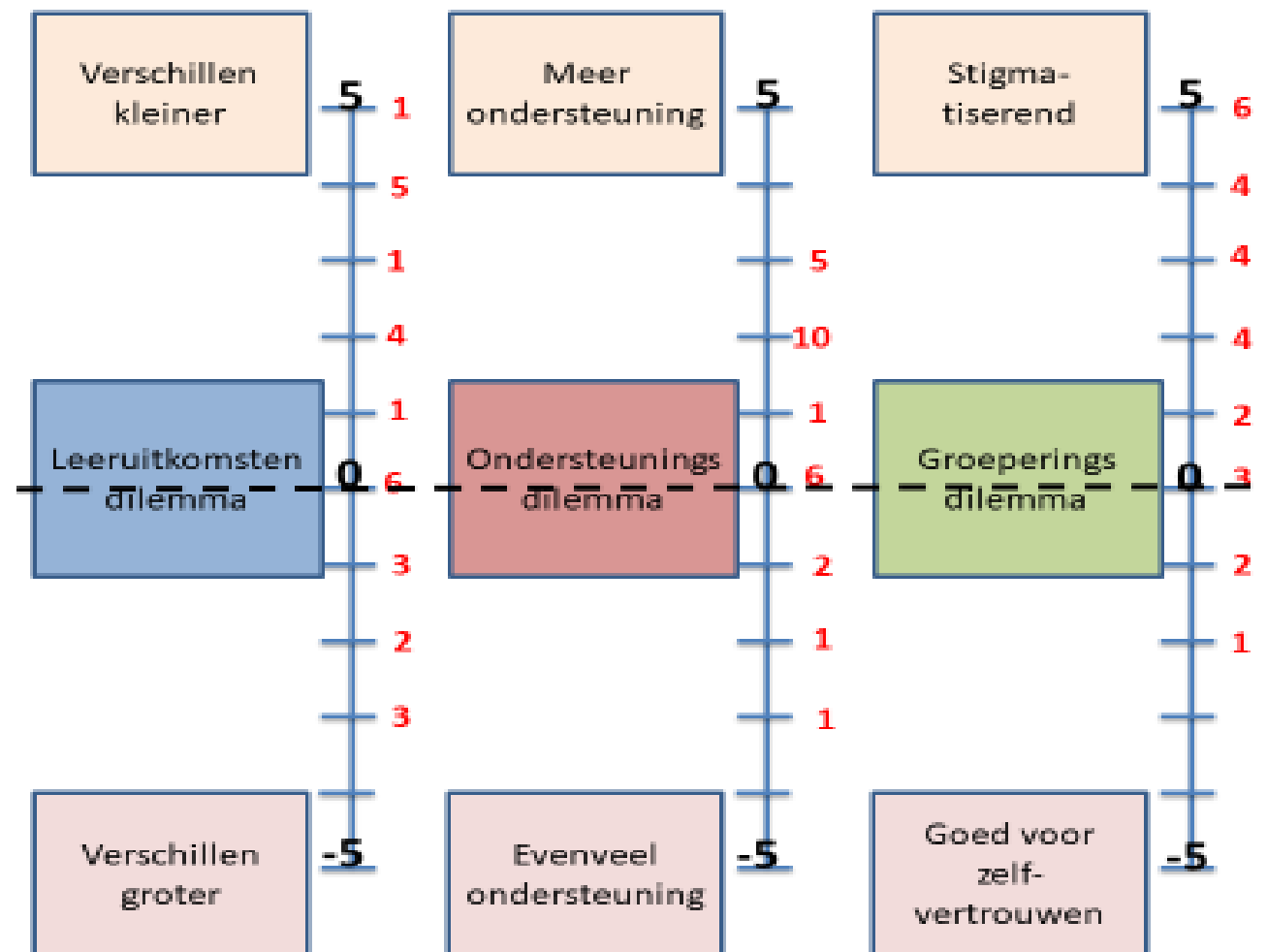
Ik vind dat leerlingen die van huis uit minder ondersteuning krijgen, meer begeleiding en ondersteuning moeten krijgen op school dan de andere leerlingen.

Differentiatiedilemma's

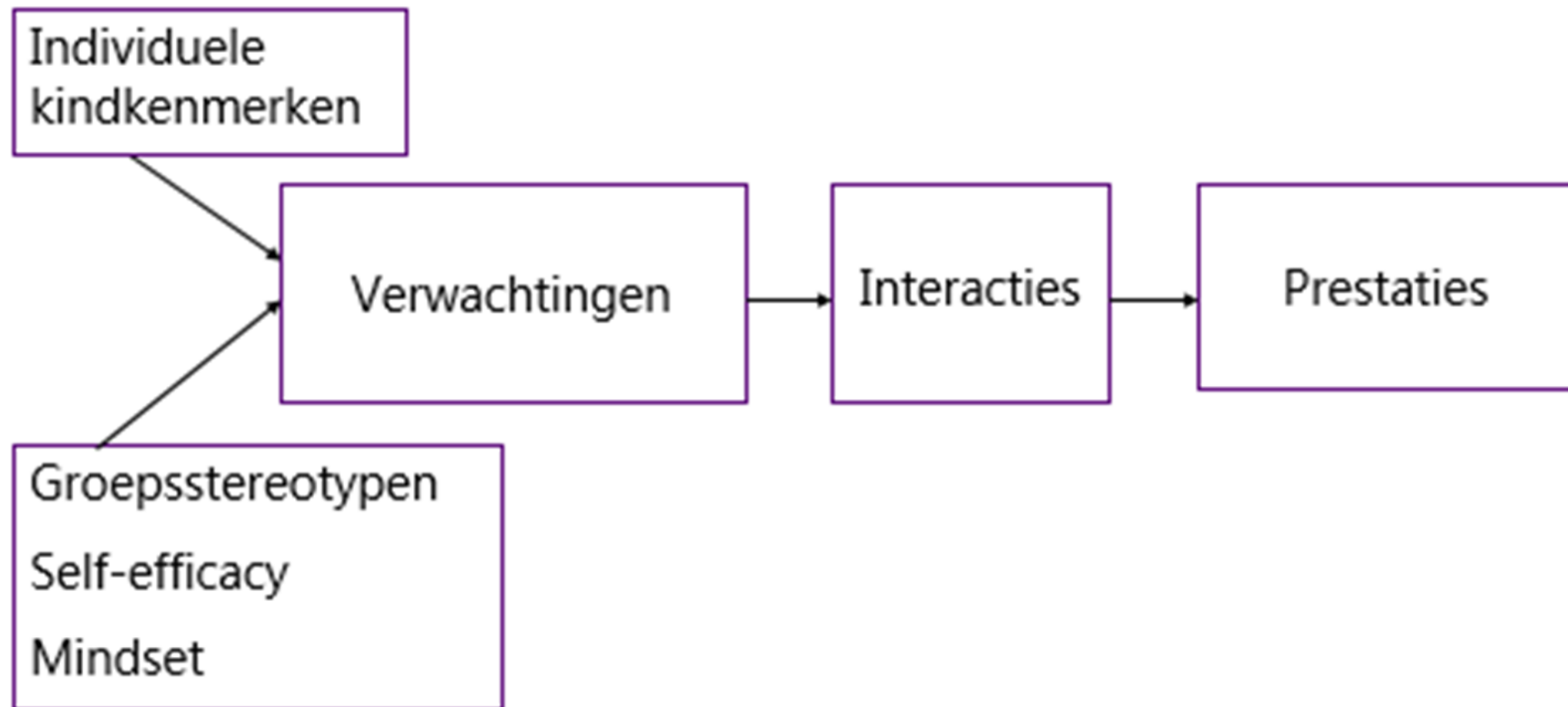
Ik vind dat het verdelen van leerlingen over groepjes van gelijk niveau stimulerend is voor hun zelfvertrouwen.

Ik vind dat het voor leerlingen stigmatiserend is ze in homogene niveaugroepen te laten werken.

Dilemma's in een team

Verwachtingen

Verwachtingsvorming

Veel invloed

- Eerdere prestaties
- Gender
- Etniciteit
- Sociale achtergrond
- Diagnostische labels

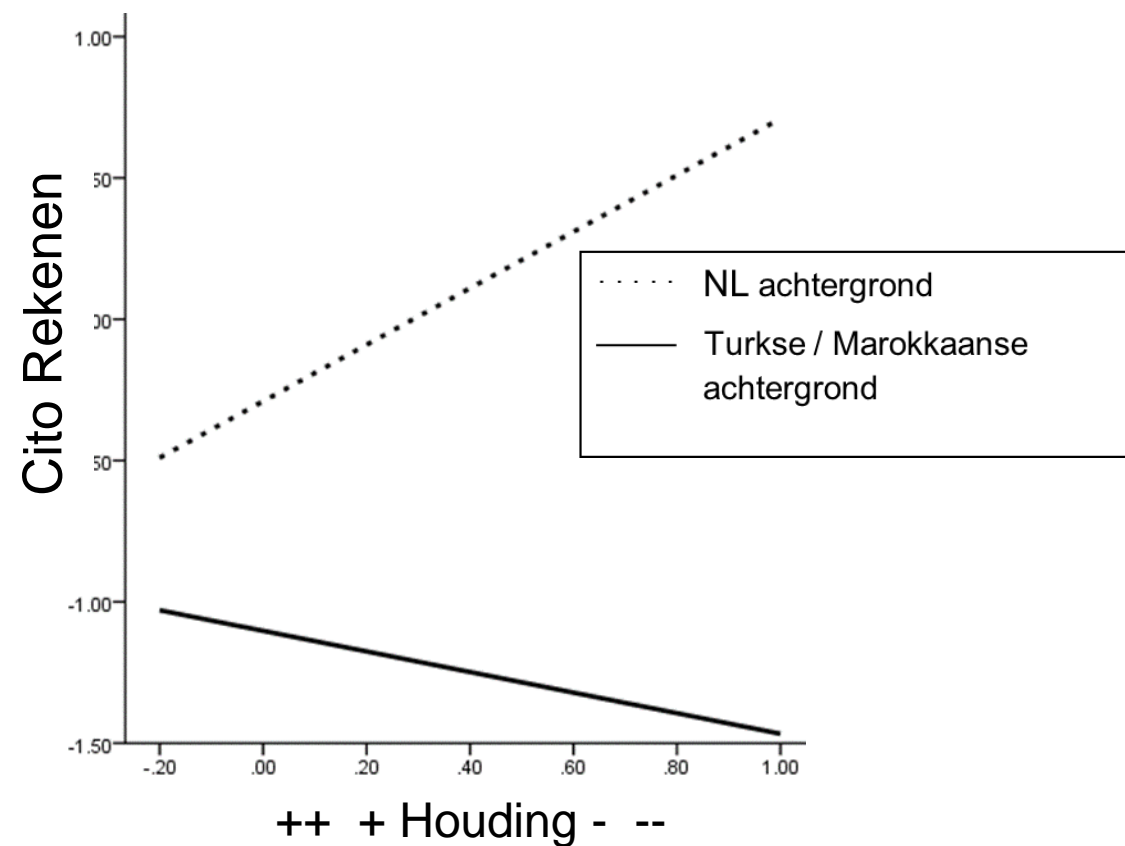
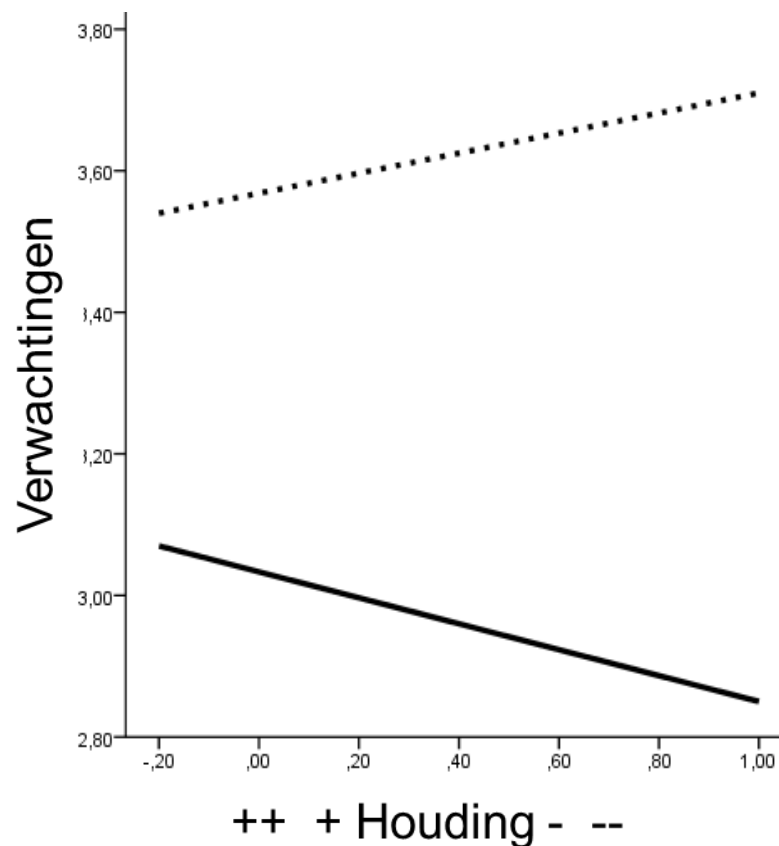
Weinig invloed

- Uiterlijk
- Broers - zusjes
- Naam
- Taalgebruik
- Persoonlijkheid en sociale vaardigheden

(Rubie-Davies, 2015)

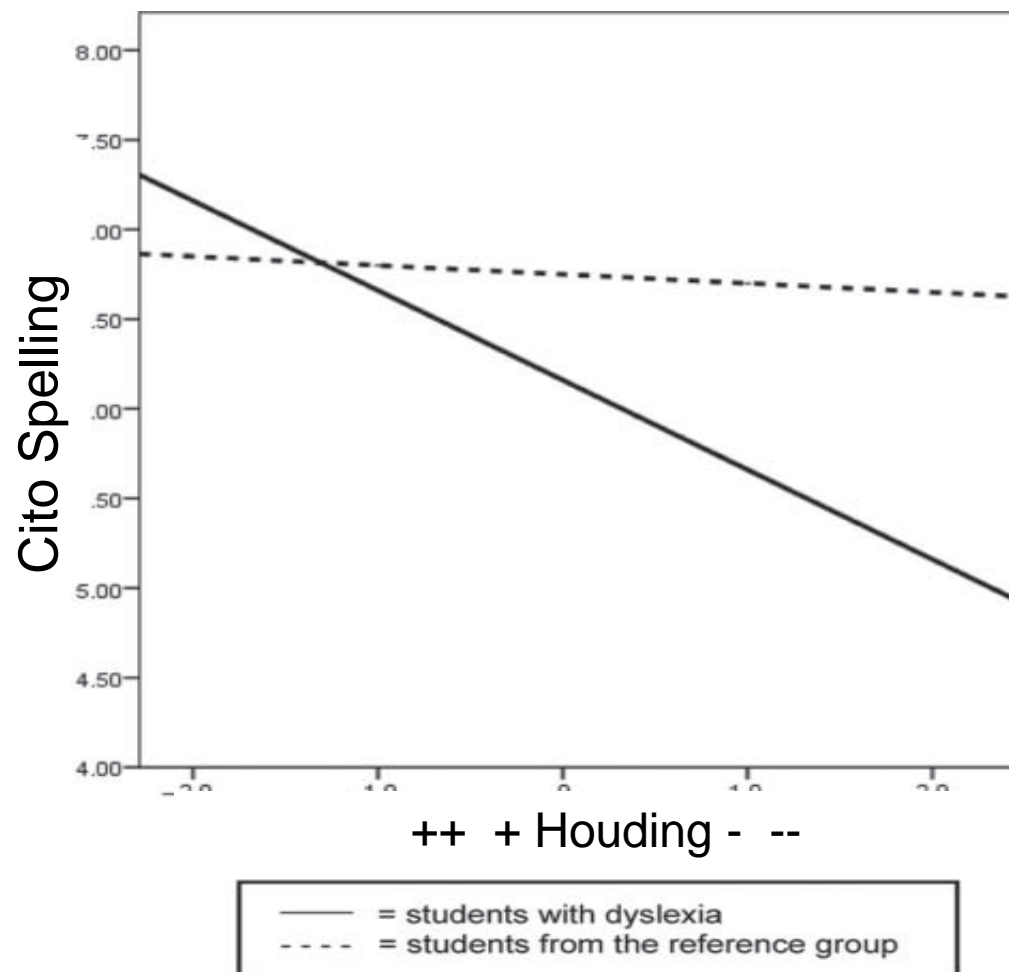
Relatie houding – verwachtingen – prestaties

(Van den Bergh et al., 2010)

Dyslexie

(Hornstra et al., 2010)

Relatie impliciete vooroordelen - leerling

Auteur, jaar	Bevindingen
Peterson et al., 2016	Hoe positiever de houding t.a.v. de etniciteit van de leerling, hoe beter de leerlingen het doen op rekengebied
Vezzali et al., 2012	Vooroordelen t.a.v. immigranten van leerlingen zijn beïnvloed door de vooroordelen van de favoriete leraar
Thomas, 2017	Vooroordeel dat science voor jongens is leidt tot groter verschil tussen het zelfbeeld en de intrinsieke motivatie tussen jongens en meisjes
Carmona-Marquez et al., 2020	Hoe negatiever de houding van gymleraren t.a.v. overgewicht, hoe lager de mate van lichaamsbeweging van leerlingen

Verwachtingsvorming

Self-efficacy

Mindset

Collective efficacy!

Communicatie verwachtingen

- Verbaal
- Non-verbaal!

Nadruk op écht verhogen van verwachtingen

Niveaugroepen

- Effectieve instructie! Zelfvertrouwen en zelfbeeld?

“De groene groep betekent dat je echt heel slim bent en moeilijke sommen kunt maken. Dan heb je oranje en paars, dat is bijna net zo goed, maar met meer hulp. Geel en rood krijgen makkelijker werk en als je er echt niets van begrijpt zit je in blauw.”

(naar Marks, 2017)

- Leerlingvolgsysteem versus leerlingvangsysteem

(Denessen, 2018)

Feedback bij rekenen

Verschillen in interacties tussen leerkrachten en leerlingen in groep 6 tijdens rekenlessen?

Per leerling: verwachtingen en leerprestaties, observatie van interacties

Leerlingen die laag presteren én leerlingen die onderschat worden:
meer directe beurten en sturende, taakgerichte feedback

Effectief = feedback gericht op zelfsturing op een begeleidende manier

(Denessen, Keller, van den Bergh & van den Broek, 2020)

Communicatie van lage verwachtingen

- Korter wachten, antwoord zelf geven, sneller beurt doorgeven
- Minder vaak de beurt geven
- Weinig feedback na een beurt
- Onterechte / vage complimenten
- Kritiek op falen, successen minder prijzen
- Minder aandacht en minder interactie in de groep
- Een plaats verder weg
- Stellen van lagere eisen
- Meer monitoring en sturing bij zelfstandig werken
- Minder vriendelijke interacties
- Minder informatieve feedback
- Minder oogcontact en non-verbale interactie
- Minder gebruik van effectieve instructie methoden

(Rubie-Davies, 2015)

‘Hoge verwachtingsleraren’

- Flexibel en heterogeen groeperen
- Heldere leerdoelen, veel en goede feedback
- Autonomie, zelfsturing en verantwoordelijkheid
- Focus op intrinsieke motivatie
- Positief klassenklimaat
- Open vragen die uitdagen om te denken
- Uitgebreide introductie nieuwe concepten

(Rubie-Davies, 2015)

Belangrijke stappen

- Bewustwording van vorming en communicatie van verwachtingen
- Bewustwording van differentiatiedilemma's
- Gedeelde visie op diversiteit
- Onderzoekende houding en lerende cultuur
- 'Collective efficacy'

Vragen of discussiepunten?

L.vandenBergh@fontys.nl

www.waarderenvandiversiteit.nl

WERK MAKEN VAN GELIJKE KANSEN

PRAKTISCHE INZICHTEN UIT ONDERZOEK
VOOR LERAREN BASISONDERWIJS

LINDA VAN DEN BERGH, EDDIE DENESSEN & MONIQUE VOLMAN (RED.)

didactief
onderwijs

www.werkmakenvangelijkekansen.nl

Professionaliseringspalet 'Afstemmen op Diversiteit'

<https://fontys.nl/palet-diversiteit/>